

УДК 632.7:635.9

Терпеньова Ю. Д., Кава Л. П.

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
вул. Героїв оборони, 13, м. Київ, 03041, Україна, e-mail: yuliatyulia@gmail.com

ВИДОВИЙ СКЛАД ТА БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НЕСПРАВЖНИХ ЩИТІВОК (COCCIDAE: HOMOPTERA: INSECTA) У НАСАДЖЕННЯХ ДЕКОРАТИВНИХ КУЛЬТУР

Відомо понад 100 родів родини подушечниць і несправжніх щитівок, які поширені всесвітньо. В Україні на сьогодні відмічено 22 роди родини *Coccidae*. Подушечниці й несправжні щитівки поширені в усіх ландшафтних зонах України в різноманітних біотопах. Вони живляться на різних деревних, кущових і трав'янистих рослинах, на їх надземних і підземних частинах. Спостерігаються поліфаги й олігофаги. Серед них є спеціалізовані види й роди, пристосовані до життя на певних частинах рослин: *Eriopeltis* на листках злаків, *Psilococcus* під піхвою листків тощо. Розмноження токогенетичне і партеногенетичне. У багатьох видів самці не відомі. Більшість відкладає яйця, є яйцеживородячі види (*Coccus hesperidum* L.). Більшість самиць *Coccidae* відкладає яйця під черевце, яке вгинається і стикається з дуже склеротизованим спинним боком. Таким чином, тіло самки, яка гине наприкінці відкладання яєць, є захисним покривом для них (*Eulecanium*). Інші самиці утворюють яйцевий мішок, розмішений біля заднього кінця тіла (*Pulvinaria*) або в який самиця повністю занурена (*Eriopeltis*). В останньому самиці після відкладання яєць випадають з яйцевого мішка і гинуть. Відроджені личинки-бродяжки розповзаються й присмоктуються до кормової рослини. Личинки-бродяжки деяких видів (*Parthenolecanium corni* Bouch.) мігрують з гілок на листки й живляться до осені. Восени вони знову переходять на гілки. Після двох або трьох линянь личинки перетворюються на самиць. Статева диференціація виявляється у личинок останнього віку.

Метою проведення наших досліджень було вивчення видового складу та біологічних особливостей розвитку несправжніх щитівок у насадженнях декоративних культур ботанічного саду ім. акад. О. В. Фоміна Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка.

У результаті досліджень в умовах ботанічного саду нами виявлено 7 видів несправжніх щитівок: акацієва несправжня щитівка (*Parthenolecanium corni* Bouch.), кокус м'який (*Coccus hesperidum* L.), туєва несправжня щитівка (*P. fletcheri* Cock.), філіпія калинова (*Filippia viburni* Sign.), караганова несправжня щитівка (*Eulecanium caraganae* Borch.), пульвінарія глодова (*Pulvinaria oxyacanthae* L.), пульвінарія тополева (*P. popul* Sign.). Серед них доміантним видом була акацієва несправжня щитівка - її частка відносно інших становила 47,6 %. Другим

за чисельністю був кокус м'який – 17,8%. Частка інших становила: туєва несправжня щитівка – 11,3 %, караганова – 8,4, Філіпія калинова – 6,6, пульвінарія глодова – 5,1, пульвінарія тополева – 3,2 %.

УДК 633.853.494.631.5

Тетерещенко Н. М.

Черкаська державна сільськогосподарська дослідна станція ННЦ «Інститут землеробства НААН», вул. Докучаєва, 13, сел. Холодниське, Смілянський р-н, Черкаська обл., 20731, Україна, e-mail: smilachiapv@ukr.net

РІСТ, РОЗВИТОК ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ ЗАЛЕЖНО ВІД УДОБРЕННЯ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ

Впровадження у сільськогосподарське виробництво нових гібридів соняшнику з високою потенціальною продуктивністю потребує вивчення їх у комплексі з агротехнічними прийомами вирощування за конкретних ґрунтово-кліматичних умов. Тому, метою наших досліджень було вивчення особливостей росту, розвитку та формування продуктивності різних гібридів соняшнику на фоні удобрення різної інтенсивності в умовах правобережного Лісостепу.

Дослідження проводились у тимчасових польових дослідках сівозміни Черкаської ДСГДС ННЦ «Інститут землеробства НААН» упродовж 2016–2017 рр. Об'єктом досліджень були гібриди (фактор А): 'Галактик', 'Гусяр', 'Воїн', 'Добродій', 'Златсон', 'Ясон' селекції Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН).

Схема удобрення (фактор В) вмещувала три варіанти: 1) без добрив (контроль); 2) $N_{30}P_{30}K_{30}$; 3) $N_{60}P_{60}K_{60}$ в основне удобрення + N_{30} кг/га д.р. весною в підживлення). Сівбу проводили пунктирним способом з шириною міжрядь 70 см з нормою висіву 55 тис. схожих насінин на гектар. Закладку дослідів та проведення досліджень здійснювали відповідно до загальноприйнятих методик польових досліджень в землеробстві та рослинництві.

За результатами досліджень встановлено істотний вплив удобрення різної інтенсивності на ріст, розвиток та урожайність досліджуваних гібридів. За ґрунтово-кліматичних умов регіону досліджувані гібриди мали різний період вегетації, що дозволило віднести їх до наступних груп стиглості: ранньостиглі – 'Галактик' (98–103 доби); середньоранні – 'Воїн', 'Ясон' (105–106 діб), 'Добродій', 'Златсон' (107–109 діб); середньостиглі – 'Гусяр' (114–116 діб).

Встановлено вплив мінеральних добрив на лінійний ріст рослин соняшнику. Так, у середньому на ІХ етапі органогенезу найменший показник висоти (139,0–173,2 см) був у варіантах без унесення добрив.